

Communal and Societal Strengthening Model Based on the Sufficiency Economy Philosophy: A Case Study of Suphan Buri Province

Tanapoom Tarawut¹

Doctoral Student in Public Administration Program Major Public Administration
Thepsatri Rajabhat University

Sirichai Petcharak²

Lecturer, Faculty of Humanities and Social Science, Thepsatri Rajabhat University

Kasak tekhanmag³

Associate Professor, Faculty of Humanities and Social Science, Thepsatri Rajabhat University

Abstract

This study aims at examining the application and presentation of communal and societal strengthening model in accordance with the sufficiency economy philosophy in Suphan Buri. This study employed quantitative and qualitative research methods by means of documentary review, a survey of 86 people, in-depth interviews of 20 people, and focus group meetings of 15 people. Analytical techniques included descriptive statistics, correlation analysis, content analysis, inductive analysis, and synthesis of qualitative and quantitative data. The findings indicate that the communities have the capacity to manage their own problems to a certain degree through capable leaders, culture-based collaborative learning, strong traditional values, religious beliefs, and reciprocity. Each community has effectively applied the concept of sufficiency economy philosophy for solving communal problems with support from external organizations.

Keywords: Communal and Societal Strengthening, Sufficiency Economy Philosophy

รูปแบบการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและสังคม ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี

ชญภูมิ ธารารุธ¹

นักศึกษาลัทธิสุตรรัฐประศาสนศาสตร์ดุสิตบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ศิริชัย เพชรรักษ์²

อาจารย์ ภาควิชาสังคมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

กาสัก เตชะชั้นหมาก³

รองศาสตราจารย์ ภาควิชาสังคมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้และนำเสนอรูปแบบความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี เป็นการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ จากการทบทวนวรรณกรรม เอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามความคิดเห็น 86 คน พร้อมกับการสัมภาษณ์เชิงลึก จากผู้ให้ข้อมูล 20 คน และการสนทนากลุ่มจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 15 คน โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ค่าสหสัมพันธ์ การวิเคราะห์เนื้อหา การวิเคราะห์แบบอุปนัย และสังเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและคุณภาพ ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนมีขีดความสามารถในการจัดการปัญหาของตนเองได้ในระดับหนึ่ง ด้วยการมีผู้นำที่มีความสามารถ มีการเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่องบนพื้นฐานวัฒนธรรม ความเชื่อ คุณค่าดั้งเดิม ศาสนา และเศรษฐกิจชุมชนที่พึ่งพาเอื้อต่อกันและกัน โดยแต่ละชุมชนได้ใช้ศักยภาพของตนเองเข้าคลี่คลายและจัดการปัญหาได้ด้วยตนเองภายใต้ความร่วมมือและสนับสนุนจากองค์กรภายนอก โดยมีหลักการแนวคิดตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและสังคม ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

บทนำ

การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมนั้นจำเป็นต้องทำควบคู่กันไปทั้งการพัฒนาระดับมหภาคและระดับจุลภาค เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างสมดุลและยั่งยืน ปัจจุบันผู้คนตระหนักชัดว่าสังคมไทยเรากำลังมีปัญหาดิตถ์วการระแสการปฏิรูปแห่งชาติเพื่อเปลี่ยนคุณภาพประเทศไทยก็ผุดผิลขึ้นมา พร้อมกับวาทกรรมการมองปัญหาและหนทางการแก้ปัญหาต่างๆ วาทกรรมต่างๆเมื่อพูดถึงวาทกรรม (Discourse) ฝรั่ง หมายถึง ความคิดใหม่ ประโยคใหม่ที่ทรงพลังของสังคม อันเกิดจากการผ่านกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Communicative Action) ของมหาชนในช่วงระยะเวลาหนึ่ง จนเกิดการตกผลึกเป็นความคิด ความเชื่อหรือกระทั่งความมุ่งหวังใหม่ๆของสังคมและยุคสมัยชุมชนซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อย่างไรก็ตามในการพัฒนาที่ผ่านมาปัญหาด้านเศรษฐกิจสังคม และความเหลื่อมล้ำในสังคม ยังคงเป็นประเด็นปัญหาสำคัญที่จะต้องดำเนินการแก้ไข (ขวัญสุวรรณ อดิโพธิ, 2553: 1)

ปัญหาวิกฤตที่เกิดปรากฏชัดในสังคมไทย คือ ปัญหาเศรษฐกิจวิกฤต เมื่อ พ.ศ. 2540 ซึ่งเป็นผลพวงจากการพัฒนาที่ได้กล่าวมาข้างต้นจากสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมไทยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงมีพระราชแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางการดำเนินชีวิตและวิถีปฏิบัติ โดยทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะแก่พสกนิกรมาโดยตลอดเป็นแนวทางที่มีความสอดคล้องกับวิถีการดำเนินชีวิตที่ชุมชนในชนบทจำนวนมากปฏิบัติต่อเนื่องกันมาตั้งแต่อดีตต่อมาได้มีกระบวนการการขับเคลื่อนสถานะแนวคิดนี้เป็นปรัชญานำทางของยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ การสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง จึงเป็นดังกระแสเรียกร้องของสังคมให้หันกลับมาพิจารณารากเหง้าของตนเองตั้งแต่ความเป็นจริงของสังคม กระบวนการศึกษาเรียนรู้เพื่อความเป็นไทยหันมาสร้างจิตสำนึกของความเป็นพลเมือง สร้างความรักในชุมชนท้องถิ่น รักในเพื่อนรอบข้างรวมทั้งสิ่งแวดล้อม อีกทั้งการเข้าร่วมกันเป็นเครือข่าย ยังเป็นการถักทอสายใยแห่งความร่วมมือ เพื่อพัฒนาสังคมให้มีความเป็นชุมชนอิสระหรือองค์กรแบบพลเมืองที่เข้มแข็ง มีความหลากหลายปราศจากการครอบงำโดยอำนาจรัฐและทุน เป็นองค์กรอาสาสมัครของสังคมเมื่อองค์กรและพลเมืองเข้าร่วมมือกันก็จะเกิดความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมที่จะช่วยเหลือกันแก้ปัญหาและพัฒนาเพื่อให้อคนมีคุณภาพชีวิตที่ดีและพึ่งตนเองได้ในที่สุด (โกวิทย์ พวงงาม, 2553: 143)

จังหวัดสุพรรณบุรีเกิดความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้และทำให้ปัญหาความยากจนทวีความรุนแรงขึ้นยังเกิดปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรุนแรงขึ้น ซึ่งทำให้เกิดความขัดแย้งในสังคมมากขึ้นสังคม ตกอยู่ในกระแสวัตถุนิยมบริโภคนิยม ทำให้เกิดวิกฤต ด้านศีลธรรม จริยธรรม และเป็นปัญหาด้านสังคมมากยิ่งขึ้น ผลการพัฒนาได้ทำลายทุนของสังคมโดยเฉพาะทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ถูกระบบจากกระแสโลกาภิวัตน์ทำให้สังคมเกิดความเสื่อมถอยและเปราะบางเนื่องจากระบบทุนนิยมมีรกรากติดยึดกับการแสวงหาความมั่งคั่งทางวัตถุ จึงสร้างความเดือดร้อนให้เกิดขึ้นในทุกด้านไม่ว่าจะเป็นเศรษฐกิจ การเมือง สังคม วัฒนธรรม และระบบนิเวศ

จากสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมจังหวัดสุพรรณบุรี จึงได้นำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางการดำเนินชีวิตและวิถีปฏิบัติ โดยเป็นแนวทางที่มีความสอดคล้องกับวิถีการดำเนินชีวิตของชุมชนจำนวนมากปฏิบัติต่อเนื่องกันมาตั้งแต่อดีต ต่อมาได้มีกระบวนการการขับเคลื่อนสถานะแนวคิดนี้เป็นปรัชญานำทางของยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศและจังหวัด ซึ่งปรากฏชัดเจนนับตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 - ฉบับที่ 11 (2545-2549, 2550-2554, 2555-2559) เป็นการปรับทิศทางและแนวทางการพัฒนาประเทศให้ลดความเสี่ยงและมีความสมดุลมากยิ่งขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ ผู้วิจัยจึงได้เลือกศึกษารูปแบบการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษา จังหวัดสุพรรณบุรี
2. เพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน กรณีศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนกับการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน กรณีศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี
4. เพื่อนำเสนอรูปแบบการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี

วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เพ็ญศิริ จิระเดชากุล (2550) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การปฏิบัติการความเข้มแข็งของชุมชนในสังคมไทย ผลการศึกษา ชุมชนไม่ต้องเผชิญกับปัญหาและมีกระบวนการในการปรับตัวที่เหลือเหมือนกันบ้าง ต่างไปบ้าง แต่ลักษณะร่วมกันอยู่ประการหนึ่ง คือ การปรับตัวของชุมชนเหล่านี้จะมีชุมชนเป็นผู้แสดง คือ เป็นการรวมกลุ่มของคนในชุมชน สมาชิกของกลุ่มร่วมกันคิด วิเคราะห์ปัญหา ตัดสินใจแสวงหากิจกรรม ดำเนินกิจกรรม และเกิดการเรียนรู้ของตัวของชาวบ้านเอง อันแสดงให้เห็นถึง “ความเข้มแข็งของชุมชน” ที่กำลังอยู่ในความสนใจของแวดวงวิชาการ

สุรวุฒิ ปัดไธสง และคณะ (2553) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง สร้างชุมชนเข้มแข็งบนการผลิตข้าวเพื่อการค้นพบว่า เงื่อนไขและกระบวนการของชุมชนหมู่บ้านโรงสีที่รวมตัวกันสร้างความเข้มแข็งของชุมชนบนฐานการผลิตข้าวเพื่อค้าในระบบทุนนิยมภายใต้ความร่วมมือระหว่างชุมชนกับองค์กรพัฒนาเอกชน รวมตัวกันเคลื่อนไหว ต่อรองกับอำนาจที่ครอบงำ อย่างเอาใจเอาเปรียบด้านการดินรนและสู่อย่างสันติวิธีในอันที่จะเรียกร้องสิทธิชอบธรรมของการดำรงชีวิตอย่างมีความสุขให้กลับคืนมา

อมรวิษณุ นาครทรรพ, และ ปิยะมาศ เม็ดไธสง (2543) ได้ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความเข้มแข็งของชุมชน กรณีศึกษาชุมชนเพื่อการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น การแกะสลักไม้ในโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาชุมชนบ้านถวาย อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า การศึกษาปัญหาและความต้องการในชุมชนหนึ่งๆ จะเป็นไปได้อย่างสมบูรณ์และสามารถใช้ข้อมูลนั้นๆ ให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนอย่างแท้จริง ผู้ทำการศึกษาจะต้องรู้จักคุ้นเคยกับประชากรเป็นอย่างดี มีสัมพันธภาพกับประชากรอย่างใกล้ชิด เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันพอที่จะทราบความรู้สึกและรู้ปัญหาที่แท้จริงที่ประชากรกำลังประสบอยู่และได้เสนอว่า ชั้นแรกของการศึกษาข้อมูลในลักษณะข้างต้น ควรจะเป็นการสร้างสัมพันธภาพกับประชากร ทั้งที่เป็นชาวบ้านและที่เป็นกลุ่มผู้นำ ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ นอกจากนี้ยังต้องขยายสัมพันธภาพไปยังกลุ่มข้างเคียงของประชากรอีกด้วย

กฤตยาวัตติ เกตุวงศา (2555) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงด้วยวิถีวิทยาของการสร้างทฤษฎีฐานราก: กรณีศึกษาโรงเรียนชุมชนชวาวนา ผลการวิจัยพบว่าการปรับตัวความเข้มแข็งของโรงเรียนชุมชนชวาวนท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงของสังคมในปัจจุบัน ส่งผลให้ชุมชนที่เกี่ยวข้องเกิดความเข้มแข็งในมิติต่าง ๆ อันแสดงให้เห็นจากมโนทัศน์ที่สะท้อนออกมา 5 ด้าน คือ ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านวัฒนธรรม ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และ ด้านผู้นำ

สมศักดิ์ คงเที่ยง (2550) ที่ได้กล่าวว่า เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง การพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความพอเพียง คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่ต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี

พอสมควรต่อผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน การตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้นต้องอาศัยทั้งความรู้ และคุณธรรมพื้นฐาน กล่าวได้ว่า ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย 3 ห่วง 2 เงื่อนไข 3 ห่วง ที่อ้างอิงนั้น ประกอบด้วยความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี

ปรียานุช พิบูลสรารุช (2551) ได้รวบรวมประมวลและกลั่นกรองจากพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งพระราชทานในวโรกาสต่างๆ รวมทั้งพระราชดำรัสอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง กล่าวถึง เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึง ความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรอบรู้ รอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอนและขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติโดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎีและนักธุรกิจในทุกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคมแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

จากวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสามารถสรุปได้ว่าการสร้างความเข้มแข็งของสังคมจำเป็นต้องใช้หลัก 5 ด้าน คือ ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านวัฒนธรรม ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และด้านผู้นำ ที่มีอยู่นั้นมาบริหารจัดการให้ทุกด้าน จากการสร้างเสริมความเข้มแข็งของชุมชนนั้นจึงสามารถนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้และถือเป็นแนวทางปฏิบัติเพื่อให้การสร้างความเข้มแข็งในแต่ละชุมชนนั้น ๆ อยู่บนพื้นฐานของสภาพแวดล้อมของชุมชนตนเองและนำมาปฏิบัติให้ชุมชนของตนเองสามารถพึ่งพาตนเองและเข้มแข็งได้ด้วยหลัก 5 ด้านที่มีอยู่เป็นต้น

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยพิจารณาคัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญในระดับตำบลละ 1 คน ที่สามารถให้ข้อมูลความรู้ในรูปแบบการสร้างเสริมความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 86 คน ใช้เครื่องมือเป็นแบบสอบถามแบบปลายปิด และมีค่าความเชื่อมั่นที่ 0.835 โดยใช้สถิติการหาค่าเฉลี่ย และร้อยละ และเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) จากการทบทวนวรรณกรรม เอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูล 20 คน จากหน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ชุมชน องค์กร รวมถึงประชาชนในจังหวัดสุพรรณบุรี และนำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์และสังเคราะห์สร้างเป็นรูปแบบ และเมื่อได้ข้อมูลเป็นที่เรียบร้อยแล้วจึงจัดเวทีการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ และประสบการณ์ รวมถึงข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 15 คน และนำข้อมูลทั้งหมดมาหาค่าสหสัมพันธ์ การวิเคราะห์เนื้อหา การวิเคราะห์แบบอุปนัย และสังเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและคุณภาพ

ผลการวิจัย

1. ความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า จากสภาพปัญหาวิกฤตทางเศรษฐกิจ สังคม และวิกฤตการเมืองการปกครองชุมชนในจังหวัดสุพรรณบุรี

ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ และเอกชน ชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำชุมชนจึงร่วมกันพัฒนาวิถีชีวิตชุมชน จังหวัดสุพรรณบุรี ในมิติทางเศรษฐกิจ สังคม และมิติทางการเมืองการปกครอง ให้ครอบคลุมในทุกมิติอย่างสมดุล โดยทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เริ่มต้นส่งเสริมและสนับสนุนให้ภาคประชาชนดำรงวิถีชีวิตอยู่ในแต่ละชุมชนอยู่ร่วมกันตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และพึ่งตนเองได้ จากแนวพระราชดำริ เศรษฐกิจพอเพียง เป็นแนวทางที่ให้ประชาชนดำเนินตามวิถีแห่งการดำรงชีพที่สมบูรณ์ สันติสุข โดยมีธรรมะเป็นเครื่องกำกับ และใจตนเป็นที่สำคัญ ซึ่งก็คือ วิถีชีวิตไทย ที่ยึดเส้นทางสายกลางของความพอดี ในหลักของการพึ่งพาตนเอง 5 ประการ คือ 1) ความพอดีด้านจิตใจ: เข้มแข็ง พึ่งตนเองได้ มีจิตสำนึกที่ดี เอื้ออาทร ประณีประนอม คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวม 2) ความพอดีด้านสังคม: มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน สร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน รู้จักฉันทุน้ำใจ และที่สำคัญมีกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดจากฐานรากที่มั่นคงและแข็งแรง 3) ความพอดีด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม: รู้จักใช้และจัดการอย่างฉลาดและรอบคอบ เพื่อให้เกิดความยั่งยืนสูงสุด ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในประเทศ เพื่อพัฒนาประเทศให้มั่นคงเป็นขั้นเป็นตอนไป 4) ความพอดีด้านเทคโนโลยี: รู้จักใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมให้สอดคล้องกับความต้องการและควรพัฒนาเทคโนโลยีจากภูมิปัญญาชาวบ้านของเราเอง และสอดคล้องเป็นประโยชน์ต่อสภาพแวดล้อมของเราเอง และ 5) ความพอดีด้านเศรษฐกิจ: เพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย ดำรงชีวิตอย่างพอสมควร พออยู่ พอกินตามอัตภาพ และฐานะของตนเอง

2. การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน กรณีศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า จังหวัดสุพรรณบุรีได้มีการส่งเสริมการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาชุมชนและสังคมให้เข้มแข็ง โดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 3 ท่วง 2 เงื่อนไข และมีการดำเนินการใน 3 ประเด็นหลัก คือ คน พื้นที่ การถ่ายทอดองค์ความรู้ รวมทั้งสนับสนุนให้มีการขยายผล และต่อยอดการดำเนินงานที่มีอยู่ โดยจังหวัดสุพรรณบุรีได้มีการดำเนินการใน 3 ประเด็นหลัก คน พื้นที่ ถ่ายทอดต่อยอดและขยายผล เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ภายในจังหวัด

3. ความสัมพันธ์การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนกับการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน กรณีศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า การพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับที่ 10 - 11 จังหวัดสุพรรณบุรีส่งเสริมให้ชุมชนสร้างความเข้มแข็งและการสร้างภูมิคุ้มกัน ในมิติต่างๆ ในปัจเจกครอบครัว ชุมชน สังคม และจังหวัด โดยใช้แนวคิดและทิศทางการพัฒนาประเทศสู่ความยั่งยืนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยใช้ทุนของจังหวัดที่มีศักยภาพ ได้แก่ ทุนมนุษย์ ทุนสังคม ทุนกายภาพ ทุนทางการเงิน ทุนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และทุนวัฒนธรรม มาใช้ประโยชน์อย่างบูรณาการ โดยเฉพาะการสร้างฐานทางปัญญาในชุมชนของตนเองเพื่อเป็นภูมิคุ้มกันให้กับคนและสังคมไทย เพื่อให้เป็นสังคมที่มีคุณภาพก้าวสู่สังคมเศรษฐกิจที่มีแบบแผนการผลิตและบริโภคอย่างยั่งยืนเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล รูปแบบการสร้าง ความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า มีระดับการดำเนินการอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านนโยบายการส่งเสริมชุมชนเข้มแข็ง ด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วม ด้านการรวมกลุ่มของชุมชน ด้านการเรียนรู้ของชุมชน และด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก

4.1 ด้านนโยบายการส่งเสริมชุมชนเข้มแข็ง พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงตามลำดับจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก คือ ส่งเสริมการรวมตัวเรียนรู้ ร่วมคิด ร่วมทดลอง ปฏิบัติจริงในชุมชน เพื่อสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ส่งเสริม สนับสนุนให้กลุ่มชุมชนที่มีการรวมตัวอยู่แล้วมีความเข้มแข็ง โดยเน้นศักยภาพความพร้อมของชุมชน และมีการกำหนดนโยบายการส่งเสริมชุมชนเข้มแข็ง และ

การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการพัฒนาชุมชน ส่วนข้อน้อยที่สุด คือ มีเครือข่ายการเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกชุมชนได้

4.2 ด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วม พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงตามลำดับจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก คือ สร้างความมั่นคงของชุมชนด้วยกระบวนการบูรณาการกระบวนการผลิต บนฐานศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนอย่างสมดุล (สร้างความร่วมมือกับทุกภาคส่วนในการลงทุนสร้างอาชีพและรายได้ที่มีการจัดสรรประโยชน์อย่างเป็นธรรมแก่ชุมชน และมีการสืบสานวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นและมีแกนนำ ผู้นำชุมชนอย่างต่อเนื่อง โดยจะต้องคำนึงถึงผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและวิถีชีวิตดั้งเดิมของชุมชน ส่วนข้อน้อยที่สุด คือ มีกระบวนการที่เปิดโอกาสให้ประชาชนทั้งภาครัฐ เอกชนผู้ที่เกี่ยวข้อง ในจังหวัดสุพรรณบุรี เข้ามามีส่วนร่วมเกี่ยวข้องในการตัดสินใจ การวางแผน การดำเนินการ การประเมินผลและการรับผลประโยชน์จากการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและสังคม

4.3 ด้านการรวมกลุ่มของชุมชน พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงตามลำดับจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก คือ มีการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ภายในชุมชน ส่งเสริมและสนับสนุนชุมชนที่มีการรวมตัวเป็นกลุ่มต่างๆ อยู่แล้วให้ขีดความสามารถในการพัฒนามากขึ้น โดยการเปิดพื้นที่สาธารณะในการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง และมีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ของชุมชนผ่านสื่อบุคคล สื่อการศึกษา สื่อท้องถิ่น และสื่อระดับชาติ ส่วนข้อน้อยที่สุด คือ ส่งเสริมการรวมตัวของคนในชุมชนทำกิจกรรมเพื่อประโยชน์ของชุมชน ในรูปแบบที่หลากหลายที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ทั้งในเชิงพื้นที่หรือประเด็นความสนใจ

4.4 ด้านการเรียนรู้ของชุมชน พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงตามลำดับจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก คือ ส่งเสริมให้กลุ่มนักปราชญ์ กลุ่มแกนนำและผู้รู้ ถ่ายทอดความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นผ่านการเรียนรู้และการจัดการความรู้ในชุมชน จัดให้มีกระบวนการเรียนรู้กันในชุมชนอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมกำหนดแนวทางและกิจกรรมการพัฒนาชุมชนที่ยึดหลักการพึ่งตนเอง และจัดการองค์ความรู้และระบบการเรียนรู้อย่างครบวงจร โดยพัฒนาข้อมูลชุมชนให้เป็นระบบและปรับให้ทันสมัย ทั้งข้อมูลครัวเรือน ข้อมูลศักยภาพชุมชนในประเด็นต่างๆ ส่วนข้อน้อยที่สุด คือ สนับสนุนการจัดการองค์ความรู้และการทำวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่

4.5 ด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงตามลำดับจากมากไปน้อยอันดับแรก คือ การพัฒนาศักยภาพของชุมชนในการประสานงานกับหน่วยงานภายนอกด้านการจัดการความเสี่ยงภัยของชุมชน เช่น ผลกระทบของการเปิดการค้าเสรี หรือการลงทุนขนาดใหญ่ของรัฐอาชญากรรมข้ามชาติ ที่เกิดจากการเคลื่อนย้ายคนโดยเสรี และมีการเฝ้าระวังความเสี่ยงจากภัยพิบัติจากธรรมชาติให้ครอบคลุมและช่วยเหลืออย่างครบวงจรและมีประสิทธิภาพ ส่วนข้อที่น้อยที่สุด คือ สร้างความร่วมมือกับภาคเอกชน หรือเชื่อมโยงเครือข่ายสู่ภายนอกโดยมีข้อตกลงและผลประโยชน์ที่ยอมรับร่วมกันอย่างเป็นธรรม

5. การนำเสนอรูปแบบการสร้างเสริมความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า ชุมชนที่มีขีดความสามารถในการจัดการปัญหาของตนเองได้ในระดับมาก ด้วยการมีผู้นำที่มีความสามารถ มีการเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่องบนพื้นฐานวัฒนธรรม ความเชื่อ คุณค่าดั้งเดิม ศาสนา และเศรษฐกิจชุมชนที่พึ่งพาเอื้อต่อกันและกัน โดยแต่ละชุมชนได้ใช้ศักยภาพของตนเองเข้าคลี่คลายและจัดการปัญหาได้ด้วยตนเองภายใต้ความร่วมมือและสนับสนุนจากองค์กรภายนอก โดยมีรูปแบบการสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง คือ 1) การส่งเสริมชุมชนและสังคม การฟื้นฟู การปรับตัว และความมั่นคงยั่งยืน 2) ระบบการสนับสนุนข้อมูลข่าวสาร ความรู้ และประสบการณ์ 3) การมีส่วนร่วมขององค์กรภาครัฐ เอกชน ท้องถิ่น ประชาชน ฯลฯ และ

4) หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจากแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ตามหลัก 3 ห่วง 2 เงื่อนไข เป็นแนวทางที่ให้ประชาชนดำเนินตามวิถีแห่งการดำรงชีพที่สมบูรณ์ ศานติสุข โดยมีธรรมะเป็นเครื่องกำกับ และใจตนเป็นที่สำคัญ ซึ่งก็คือ วิถีชีวิตไทย ที่ยึดเส้นทางสายกลางของความพอดี ในหลักของการพึ่งพาตนเอง 5 ประการ

อภิปรายและสรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี สามารถอภิปรายผลการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ได้ดังต่อไปนี้

1. ความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า

จากความเป็นมาของสภาพปัญหาในชุมชน และสถานการณ์ทางการเมืองการปกครองในระดับชุมชนและในภาพรวมของประเทศ ดังกล่าว จึงทำให้ชุมชนในจังหวัดสุพรรณบุรี กำลังประสบกับปัญหาวิกฤตทางเศรษฐกิจ วิกฤตทางสังคม และวิกฤตศรัทธากับสภาพการเมืองการปกครอง ที่อ่อนแอเกินกว่าจะพัฒนาประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงทำให้ในทุกชุมชน ดำรงวิถีชีวิตเสมือนหนึ่งเป็นไปตามยถากรรม ซึ่งยังมองไม่เห็นแนวทางในการแก้ไขสภาพปัญหาต่าง ๆ ในชุมชนได้เลย

ดังนั้นการที่ชุมชนในจังหวัดสุพรรณบุรี ได้ประสบกับปัญหาวิกฤตทางเศรษฐกิจ วิกฤตทางสังคม และวิกฤตศรัทธากับสภาพการเมืองการปกครอง ตั้งแต่ระดับชุมชนจนถึงระดับชาติ ดังกล่าว กรอบแนวคิดแต่เดิมที่ผ่านมา ในการแก้ไขสภาพปัญหาต่าง ๆ ในชุมชน รัฐบาลและหน่วยงานทางราชการ จะมุ่งเน้นแก้ไขสภาพปัญหาของชุมชนในมิติทางเศรษฐกิจเท่านั้น เพื่อให้สอดคล้องกับการขับเคลื่อนและกระตุ้นเศรษฐกิจในภาพรวมของประเทศ ผ่านนโยบาย “ประชานิยม” หลายโครงการของรัฐบาล และผ่านนโยบายของสถาบันการเงินในภาครัฐและภาคเอกชน เกี่ยวกับการให้สินเชื่อแก่ประชาชนในรูปแบบต่าง ๆ ตามหลักการของ “ระบบเศรษฐกิจทุนนิยม” โดยมีได้คำนึงถึงการแก้ไขสภาพปัญหาของชุมชน ในมิติทางสังคมและมิติทางการเมืองการปกครองให้เกิดเป็นรูปธรรมอย่างชัดเจน

ในการแก้ไขสภาพปัญหาต่าง ๆ ของชุมชนในจังหวัดสุพรรณบุรี ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง อาทิเช่น หน่วยงานของภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรพัฒนาเอกชน ผู้ทรงภูมิปัญญาท้องถิ่น และผู้นำชุมชน จำเป็นต้องร่วมกันพัฒนาวิถีชีวิตชุมชนจังหวัดสุพรรณบุรี ในมิติทางเศรษฐกิจ สังคม และมิติทางการเมืองการปกครอง ให้ครอบคลุมในทุกมิติอย่างสมดุล โดยทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เริ่มต้นส่งเสริมและสนับสนุนให้ “ภาคประชาชน” ที่ดำรงวิถีชีวิตอยู่ในแต่ละชุมชน อยู่ร่วมกันตาม “หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” และการอยู่ร่วมกันตามหลัก “สังคมประชาธิปไตย” ก่อนที่ชุมชนจะมีพัฒนาการไปสู่จิตสำนึกของ “การเมืองภาคพลเมือง” ซึ่งจะทำให้แต่ละชุมชน มีส่วนร่วมในการแก้ไขสภาพปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน ด้วยคนในชุมชนเอง ซึ่งคำว่า “ระบบเศรษฐกิจพอเพียง” “สังคมประชาธิปไตย” และคำว่า “การเมืองภาคพลเมือง” ดังที่ได้กล่าวอ้างมาข้างต้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เพ็ญศิริ จิระเดชากุล (2550) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การอุปถัมภ์ความเข้มแข็งของชุมชนในสังคมไทย ผลการศึกษา ชุมชนแม้ต้องเผชิญกับปัญหาและมีกระบวนการในการปรับตัวที่เหลื่อมเหมือนกันบ้าง ต่างไปบ้าง แต่ลักษณะร่วมกันอยู่ประการหนึ่ง คือ การปรับตัวของชุมชนเหล่านี้จะมีชุมชนเป็นผู้แสดง คือ เป็นการรวมกลุ่มของคนในชุมชน สมาชิกของกลุ่มร่วมกันคิด วิเคราะห์ปัญหา ตัดสินใจแสวงหา กิจกรรม ดำเนินกิจกรรม และเกิดการเรียนรู้ของตัวของชาวบ้านเอง แสดงให้เห็นถึง “ความเข้มแข็งของชุมชน” ที่กำลังอยู่ในความสนใจของแวดวงวิชาการ (โปรดพิจารณาเพิ่มเติม ศุภวัฒน์ ปภัสสรากาญจน์, 2558)

2. การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน กรณีศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า

จังหวัดสุพรรณบุรีได้มีการส่งเสริมการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ เพื่อพัฒนาชุมชนและสังคมให้เข้มแข็งตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยจังหวัดสุพรรณบุรีได้มีการดำเนินการใน 3 ประเด็นหลัก

1. คนและครอบครัว ในปี พ.ศ. 2550 จังหวัดสุพรรณบุรีได้น้อมนำแนวทางหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในระดับครัวเรือนตามเป้าหมายของจังหวัด 50% ของจำนวนหมู่บ้านทั้งหมด 508 หมู่บ้าน และในปี พ.ศ. 2551 จังหวัดสุพรรณบุรีได้ดำเนินการต่ออีก 500 หมู่บ้าน โดยใช้หลักตัวชี้วัด คือ ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ ประหยัด เรียนรู้ อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เอื้ออาทร และแบ่งปัน

2. พื้นที่ ในระดับหมู่บ้าน ปี พ.ศ.2552 - ปัจจุบัน จังหวัดสุพรรณบุรีได้มีการพัฒนาจากครัวเรือนเป็นภาพรวมในระดับหมู่บ้านโดยใช้เกณฑ์ชี้วัด 4 ด้าน คือ 1) ด้านจิตใจและสังคม 2) ด้านเศรษฐกิจ 3) ด้านการเรียนรู้ 4) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และในระดับตำบล จังหวัดสุพรรณบุรีได้ดำเนินการโครงการตำบลคนดีศรีสุพรรณจำนวน 60 ตำบล และสร้างแกนนำวิทยากรเครือข่ายทุกหมู่บ้านจำนวน 1,250 คน รวมทั้งพัฒนาระดับไปศึกษาตามโครงการพระราชดำริ โครงการชั่งหัวมัน จังหวัดเพชรบุรี ในด้านการศึกษา สภาพดิน และศูนย์การศึกษา อ่าวคุ้งกระเบน จังหวัดจันทบุรี ในด้านการศึกษาสิ่งแวดล้อม

3. ถ่ายทอดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ของจังหวัดและอำเภอจำนวน 10 แห่ง ได้แก่ 1) บ้านโคกโก หมู่ 1 ตำบลมะขามล้ม อำเภอบางปลาม้า 2) บ้านหนองกุฎี หมู่ 7 ตำบลพลับพลาไชย อำเภออู่ทอง 3) บ้านไผ่สีทอง หมู่ 4 ตำบลองค์พระ อำเภอด่านช้าง 4) บ้านสระ หมู่ 2 ตำบลบ้านสระ อำเภอสามชูก 5) บ้านท่าคอย หมู่ 4 ตำบลบางงาม อำเภอศรีประจันต์ 6) บ้านหนองกระโดนมน หมู่ 11 ตำบลหนองโพธิ์ อำเภอหนองหญ้าไซ 7) บ้านดอนศาลเจ้า หมู่ 13 ตำบลบ่อสุพรรณ อำเภอสองพี่น้อง 8) บ้านเจ็ดอาร์ท หมู่ 3 ตำบลหัวเขา อำเภอเดิมบางนางบวช 9) บ้านหนองชุม หมู่ 3 ตำบลหนองสาหร่าย อำเภอดอนเจดีย์ และ 10) บ้านสำนักตะค่า หมู่ 4 ตำบลสนามคลี อำเภอเมืองสุพรรณ

4. การขยายผล ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2554 จังหวัดสุพรรณบุรีได้เริ่มจัดทำโครงการครอบครัวตามรอยพ่อมาจนถึงปัจจุบัน โดยคัดเลือกครอบครัวที่ประสบความสำเร็จหมู่ละ 5 ครัวเรือน รวมทั้งสิ้น 20,016 ครัวเรือนรับมอบใบประกาศเกียรติคุณเพื่อเชิดชูเกียรติในการดำรงตนและปฏิบัติตนเองตามแนวทางหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

5. การต่อยอด ในปี พ.ศ. 2558 จังหวัดสุพรรณบุรีได้จัดทำโครงการต่อยอดโครงการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง “การสร้างความสมบูรณ์และสมดุลสู่แผ่นดิน” โครงการพัฒนาตามแนวพระราชดำริ “ปวงประชาเป็นสุขด้วยพระบารมี” และโครงการ “รักษารัฐ รักษแผ่นดิน สืบสานแนวทางพระราชดำริเพื่อเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี” โดยจะเห็นได้ว่า จังหวัดสุพรรณบุรีได้มีนโยบายแผนงาน โครงการที่สนับสนุนให้ชุมชนและสังคมเข้มแข็งมาโดยตลอด โดยยึดนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้เพื่อดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤตยาวิที เกตุวงศา (2555) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงด้วยวิธีวิทยาของการสร้างทฤษฎีฐานราก: กรณีศึกษาโรงเรียนชุมชนชานนา โดยในการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทำความเข้าใจถึงลักษณะ เงื่อนไข ของกระบวนการเกิดขึ้น การดำรงอยู่และผลที่ติดตามมาจากการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงของโรงเรียนชุมชนชานนา เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อหาข้อสรุปเชิงทฤษฎีที่จะนำไปสู่การสร้างทฤษฎีจากฐานราก (Grounded theory) โดยการศึกษา

ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น ณ โรงเรียนชุมชนชาวนาบ้านปลาบู่ หมู่ที่ 14 ตำบลหนองแสง อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดมหาสารคาม การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การแปลความและการตีความหมายของข้อมูล และสร้างมโนทัศน์ด้วยโดยอาศัยความไวทางทฤษฎีด้วยโปรแกรม Atlsa.ti รุ่น 6.2 ผลการวิจัยพบว่า การปรับตัวความเข้มแข็งของโรงเรียนชุมชนชาวนาท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงของสังคมในปัจจุบัน ส่งผลให้ชุมชนที่เกี่ยวข้องเกิดความเข้มแข็งในมิติต่าง ๆ อันแสดงให้เห็นจากมโนทัศน์ที่สะท้อนออกมา 5 ด้าน คือ ด้านสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม และด้านผู้นำ

3. ความสัมพันธ์การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนกับการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน กรณีศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า

การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน คือ การทำให้ชุมชนเข้มแข็ง ไม่สามารถทำได้โดยการสร้างจากบุคคลภายนอกชุมชน หรือทำโดยการสอน การฝึกอบรม ชุมชนที่เข้มแข็งจะมีกระบวนการในการจัดการของชุมชน มีการเรียนรู้ร่วมกัน มีกิจกรรมเพิ่มคุณค่าทุนทางสังคมและเศรษฐกิจของคนในชุมชน ภายใต้ระบบความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชน เป็นเครือข่ายชุมชน และมีการขยายพันธมิตรออกไปนอกชุมชนในลักษณะสร้างความสัมพันธ์” ดังนั้น ทุกชุมชนจึงต้องร่วมกัน สร้างพลังชุมชน และใช้พลังชุมชนในการพัฒนาชุมชน

แนวความคิดการสร้างความเข้มแข็งภาคประชาชนของไทย ได้นำเสนอถึงองค์ประกอบด้านต่างๆ ที่สามารถนำมาพิจารณาเพื่อศึกษาความสามารถในการดำเนินงานขององค์กรชุมชนเพื่อจะนำไปสู่การพัฒนาความเข้มแข็งของประชาชนทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง รวมทั้งการบริหารจัดการ ทั้งนี้แนวคิดดังกล่าวมีสาเหตุมาจากนโยบายส่วนกลางที่เอื้อต่อการสนับสนุนและส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนที่มีพื้นฐานแนวคิดการสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) ซึ่งได้ให้องค์ประกอบของชุมชนที่เข้มแข็งไว้ว่า ชุมชนจะมีความเข้มแข็งได้นั้นจะต้องมีการรวมตัวกันเป็นองค์กรชุมชน มีการเรียนรู้ การจัดการและการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน อย่างไรก็ตามการให้คำจำกัดความของคำว่าชุมชนเข้มแข็งยังไม่มีนิยามที่ชัดเจนนัก จึงทำให้มีผลต่อการให้ความหมายของคำว่า ความเข้มแข็งของชุมชนเนื่องจากแนวคิดชุมชนเข้มแข็งดังกล่าวได้นำเสนอภายใต้พื้นฐานความคิดที่ว่า ชุมชนคือองค์กร ชุมชนในรูปแบบหนึ่งที่มีโครงสร้าง มีการจัดการสิ่งต่างๆ ภายในชุมชน และทำให้คนภายในชุมชนจำเป็นต้องร่วมกันดำรงอยู่ร่วมทำ และร่วมกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นภายในชุมชน

แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจึงได้ถูกหยิบยกขึ้นมาเพื่อกำหนดเป็นอุดมการณ์ของชุมชนและประเทศ โดยการอันเชิญหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวทางพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาเป็นกรอบในการกำหนดแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งให้ความสำคัญในการพึ่งพาตนเองให้เหมาะสมกับสภาพชุมชน และถูกส่งผ่านเข้าสู่สังคมไทยด้วยกลไกทางการศึกษาในหลายรูปแบบ จนทำให้ผู้คนในสังคมมีทัศนคติและวิถีชีวิตที่อิงอยู่กับเจตจำนงของอุดมการณ์ จำเป็นที่จะต้องอาศัยกระบวนการทางการศึกษาเพื่อสร้างทัศนคติของผู้คนให้เข้าใจหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงทั้งในระดับประเทศและชุมชนเพื่อให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ ดังนั้นอุดมการณ์ในระดับชุมชนจึงมีความสำคัญกับการพึ่งตนเองมากกว่าการสร้างกำไรตามแนวทางอุดมการณ์ทุนนิยมเพื่อให้เกิดการรวมกลุ่มกันของคนหลากหลายอาชีพ มีการฟื้นฟูชุมชนด้วยการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำรงชีวิต และสิ่งที่สำคัญคือการรณรงค์ใช้สารเคมี ลดการพึ่งพิงภายนอก และหันกลับมาพึ่งตนเองโดยใช้เทคโนโลยี และภูมิปัญญาชาวบ้านที่สืบทอดกันมาเพื่อการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน

ยุทธศาสตร์การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมให้เป็นรากฐานที่มั่นคงของประเทศเป็นหนึ่งในยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน และคุณภาพชีวิตบนฐานความเข้มแข็งของชุมชนและการให้ทุนทางเศรษฐกิจ ทุนทางสังคมและทุนทาง

ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีคุณภาพเพื่อสร้างภูมิคุ้มกัน ลดรายจ่าย สร้างรายได้ และแก้ปัญหาความยากจนอย่างบูรณาการ ในการพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับที่ 11 ยังส่งเสริมการสร้างภูมิคุ้มกัน ในมิติต่างๆ ได้แก่ ปัจเจกครอบครัวยุวมชน สังคม และประเทศ โดยใช้แนวคิดและทิศทางการพัฒนาประเทศสู่ความยั่งยืนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยใช้ทุนของประเทศที่มีศักยภาพ ได้แก่ ทุนมนุษย์ ทุนสังคม ทุนกายภาพ ทุนทางการเงิน ทุนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และทุนวัฒนธรรม มาใช้ประโยชน์อย่างบูรณาการโดยเฉพาะการสร้างฐานทางปัญญาเพื่อเป็นภูมิคุ้มกันให้กับคนและสังคมไทยเพื่อให้เป็นสังคมที่มีคุณภาพก้าวสู่สังคมเศรษฐกิจที่มีแบบแผนการผลิตและบริการอย่างยั่งยืนเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ในการศึกษาชุมชนเข้มแข็งจะมีรูปแบบตัวชี้วัดการจัดการชุมชนเข้มแข็งในระดับชุมชนที่มีรูปแบบสำคัญ 4 ด้าน คือ

1) ด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ การผลิตและการบริการในชุมชน กลุ่มกิจกรรมทางเศรษฐกิจในชุมชน การจัดสรรทรัพยากรทางเศรษฐกิจ และความสามารถในการพึ่งตนเองทางด้านเศรษฐกิจของชุมชน

2) ด้านสังคม ได้แก่ การจัดการและบริหารองค์กรชุมชน ความสัมพันธ์ภายในองค์กรชุมชนและเครือข่ายชุมชน

3) ด้านวัฒนธรรมและการเรียนรู้ ได้แก่ การอนุรักษ์และสืบทอดศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น การเรียนรู้และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในชุมชน การจัดการตนเองทางวัฒนธรรม และภูมิปัญญา

4) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้อยู่อย่างมั่นคงและยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เดวิท แมทิวส์ (David Mathew) ได้เสนอผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า องค์ประกอบที่สำคัญของประชาสังคมที่เข้มแข็ง และสามารถใช้เป็นเกณฑ์การวัด ความเข้มแข็งของประชาสังคม คือ กระบวนการเรียนรู้ของชุมชน ซึ่งเป็นสิ่งที่เราเรียนรู้ และผ่านการแลกเปลี่ยนกับคนอื่น เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นกระบวนการเรียนรู้และการแลกเปลี่ยนระหว่างคนในชุมชนและสาธารณะทำให้เรารู้ในสิ่งที่เราไม่รู้ ซึ่งไม่อาจรู้โดย ลำพังกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนมิใช่การรับฟังข้อเสนอและข้อมูลเท่านั้น แต่ประชาชนจำเป็นต้องเข้าใจที่คนเสนอต่อปัญหาที่คนอื่นเสนอ มีปัญหาบางปัญหาที่เรา ไม่สามารถรู้ได้โดยลำพัง และจะรู้ได้ก็ต่อเมื่อมีการเรียนรู้ร่วมกันกับคนอื่น ดังนั้น เราจำเป็นต้องรู้จักสร้างสำนึกร่วมต่อสิ่งที่กำลังเกิดขึ้น กระบวนการเรียนรู้ดังกล่าว จึงเป็นการเปิด โอกาสให้ประชาชนกำหนด หรือนิยามประเด็นปัญหาสาธารณะร่วมกันจากความหมายและความสำคัญของกระบวนการเรียนรู้ที่ได้กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปสาระสำคัญได้ 3 ประเด็นใหญ่ ๆ ดังนี้

1) ด้านการเรียนรู้ การเรียนรู้ควรจะมีลักษณะเรียนรู้ตลอดชีวิตโดย (1) เรียนรู้เพื่อทำ (2) การเรียนรู้เพื่อเป็น (3) การเรียนรู้เพื่ออยู่ร่วมกันโดยผู้เรียนควรจะมีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ (1) เรียนรู้เพื่อตัวเอง (2) เรียนรู้เพื่อสิ่งนอกตัวที่สัมพันธ์กับตัวเองทั้งใกล้และไกล (3) เรียนรู้เพื่อปฏิสัมพันธ์ กับสิ่งนอกตัว

2) ด้านการปฏิบัติ เมื่อมีการเรียนรู้แล้วเกิดความรู้แก่ผู้เรียน โดยนำความรู้มาสืบทอดปฏิบัติผ่านช่องทางต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นพิธีกรรมประเพณี ค่านิยมตัวบุคคล วัฒนธรรมท้องถิ่น วิถีชีวิต มีการเรียนรู้และการปฏิบัติเป็นเนื้อเดียวกันและมีกระบวนการแลกเปลี่ยนกับผู้อื่นที่มีมุมมองแตกต่างกันออกไป

3) ด้านการนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง กระบวนการเรียนรู้ดังกล่าวได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องและค่อนข้างถาวรในเรื่องของความรู้ ที่คนคิดและทักษะ

4. รูปแบบการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
กรณีศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า

ภาพรวมมีระดับการดำเนินการอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านนโยบายการส่งเสริมชุมชนเข้มแข็ง ด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วม ด้านการรวมกลุ่มของชุมชน

ด้านการเรียนรู้ของชุมชน และด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ หน่วยงานภาครัฐ ประชาชน ชุมชน มีความรู้ความเข้าใจต่อการดำเนินงานโดยนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ เพื่อสร้างความเข้มแข็งของชุมชนตนเองให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

1.1 ด้านนโยบายการส่งเสริมชุมชนเข้มแข็ง พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมากทั้งนี้อาจเป็นเพราะ หน่วยงาน องค์กร ชุมชน ประชาชนเองได้มีการส่งเสริมการรวมตัวเพื่อเรียนรู้ ร่วมคิด ร่วมทดลองปฏิบัติจริง ในชุมชน สนับสนุนให้กลุ่มชุมชนที่มีการรวมตัวอยู่แล้วให้มีความเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น โดยเน้นศักยภาพความพร้อมของชุมชน และการกำหนดนโยบายการส่งเสริมชุมชนเข้มแข็ง และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ในการพัฒนาชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเพ็ญศิริ จิระเดชากุล (2550) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การปฏิบัติการ ความเข้มแข็งของชุมชนในสังคมไทย ผลการศึกษา ชุมชนแม้ต้องเผชิญกับปัญหาและมีกระบวนการ ในการปรับตัวที่เหลือเหมือนกันบ้าง ต่างไปบ้าง แต่ลักษณะร่วมกันอยู่ประการหนึ่ง คือ การปรับตัวของชุมชน เหล่านี้จะมีชุมชนเป็นผู้แสดง คือ เป็นการรวมกลุ่มของคนในชุมชน สมาชิกของกลุ่มร่วมกันคิด วิเคราะห์ปัญหา ตัดสินใจแสวงหากิจกรรม ดำเนินกิจกรรม และเกิดการเรียนรู้ของตัวของชาวบ้านเอง แสดงให้เห็นถึง “ความเข้มแข็ง ของชุมชน” ที่กำลังอยู่ในความสนใจของแวดวงวิชาการ

1.2 ด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วม พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ หน่วยงาน องค์กร ชุมชน ประชาชนเองสามารถสร้างความมั่นคงของชุมชนด้วยกระบวนการบูรณาการ กระบวนการผลิต บนฐานศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนอย่างสมดุล สร้างความร่วมมือกับทุกภาคส่วน ในการลงทุนสร้างอาชีพและรายได้ที่มีการจัดสรรประโยชน์อย่างเป็นธรรมแก่ชุมชน และมีการสืบสานวัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่นและมีแกนนำ ผู้นำชุมชนอย่างต่อเนื่อง โดยจะต้องคำนึงถึงผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม และวิถีชีวิตดั้งเดิมของชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุรวุฒิ ปัดโรสง และคณะ (2553) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง สร้างชุมชนเข้มแข็งบนการผลิตข้าวเพื่อการคั้น พบว่า เงื่อนไขและกระบวนการของชุมชนหมู่บ้านโรงสีที่รวมตัว กันสร้างความเข้มแข็งของชุมชนบนฐานการผลิตข้าวเพื่อค้ำในระบอบทุนนิยมภายใต้ความร่วมมือระหว่างชุมชน กับองค์กรพัฒนาเอกชน รวมตัวกันเคลื่อนไหวต่อรองกับอำนาจที่ครอบงำ อย่างเอาัดเอาเปรียบด้านการคั้นร่น และสู้อย่างสันติวิธีในอันที่จะเรียกร้องสิทธิชอบธรรมของการดำรงชีวิตอย่างมีความสุขให้กลับคืนมา

1.3 ด้านการรวมกลุ่มของชุมชน พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะหน่วยงาน องค์กร ชุมชน ประชาชนเองมีการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ภายในชุมชน ส่งเสริมและ สนับสนุนชุมชนที่มีการรวมตัวเป็นกลุ่มต่างๆ อยู่แล้วให้ขีดความสามารถในการพัฒนามากขึ้น โดยการเปิดพื้นที่ สาธารณะในการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง และมีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ของชุมชนผ่านสื่อ บุคคล สื่อการศึกษา สื่อท้องถิ่น และสื่อระดับชาติ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอมรวิษญ์ นาคทรพรพ และ ปิยะมาศ เม็ดโรสง (2543) ได้ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความเข้มแข็งของชุมชน กรณีศึกษาชุมชนเพื่อการพัฒนา หลักสูตรท้องถิ่น การแกะสลักไม้ในโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาชุมชนบ้านถวาย อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า การศึกษาปัญหาและความต้องการในชุมชนหนึ่งๆ จะเป็นไปได้อย่างสมบูรณ์และ สามารถใช้ข้อมูลนั้นๆ ให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนอย่างแท้จริง ผู้ทำการศึกษจะต้องรู้จักคุ้นเคยกับประชากรเป็น อย่างดี มีสัมพันธภาพกับประชากรอย่างใกล้ชิด เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันพอที่จะทราบความรู้สึกและรู้ปัญหา ที่แท้จริงที่ประชากรกำลังประสบอยู่และได้เสนอว่า ชั้นแรกของการศึกษาข้อมูลในลักษณะข้างต้น ควรจะเป็น การสร้างสัมพันธภาพกับประชากร ทั้งที่เป็นชาวบ้านและที่เป็นกลุ่มผู้นำ ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ นอกจากนี้ยังต้องขยายสัมพันธภาพไปยังกลุ่มข้างเคียงของประชากรอีกด้วย

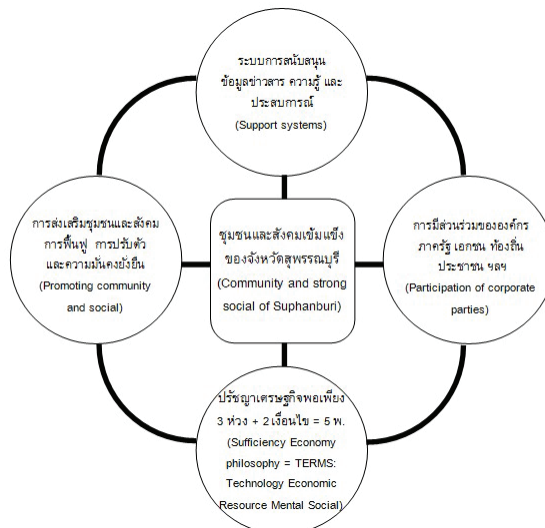
1.4 ด้านการเรียนรู้ของชุมชน พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ หน่วยงาน องค์กร ชุมชน ประชาชนเองมีการส่งเสริมให้กลุ่มนักปราชญ์ กลุ่มแกนนำและผู้รู้ ถ่ายทอดความรู้และภูมิปัญญา

ท้องถิ่นผ่านการเรียนรู้และการจัดการความรู้ในชุมชน จัดให้มีกระบวนการเรียนรู้กันในชุมชนอย่างต่อเนื่อง สม่่าเสมอ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมกำหนดแนวทางและกิจกรรมการพัฒนาชุมชนที่ยึดหลักการพึ่งตนเอง และจัดการองค์ความรู้และระบบการเรียนรู้อย่างครบวงจร โดยพัฒนาข้อมูลชุมชนให้เป็นระบบและปรับให้ทันสมัย ทั้งข้อมูลครัวเรือน ข้อมูลศักยภาพชุมชนในประเด็นต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเพ็ญศิริ จิระเดชากุล (2550) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การปฏิบัติการความเข้มแข็งของชุมชนในสังคมไทย ผลการศึกษา ชุมชนแม้ต้องเผชิญกับปัญหาและมีกระบวนการในการปรับตัวที่เหลื่อมเหมือนกันบ้าง ต่างไปบ้าง แต่ลักษณะร่วมกันอยู่ประการหนึ่ง คือ การปรับตัวของชุมชนเหล่านี้จะมีชุมชนเป็นผู้แสดง คือ เป็นการรวมกลุ่มของคนในชุมชน สมาชิกของกลุ่มร่วมกันคิด วิเคราะห์ปัญหา ตัดสินใจแสวงหากิจกรรม ดำเนินกิจกรรม และเกิดการเรียนรู้ของตัวของชาวบ้านเอง แสดงให้เห็นถึง “ความเข้มแข็งของชุมชน” ที่กำลังอยู่ในความสนใจของแวดวงวิชาการ

1.5 ด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะหน่วยงาน องค์กร ชุมชน ประชาชนเองมีการพัฒนาศักยภาพของชุมชนในการประสานงานกับหน่วยงานภายนอกด้านการจัดการความเสี่ยงภัยของชุมชน เช่น ผลกระทบของการเปิดการค้าเสรี หรือการลงทุนขนาดใหญ่ของรัฐ อาชญากรรมข้ามชาติ ที่เกิดจากการเคลื่อนย้ายคนโดยเสรี และมีการเฝ้าระวังความเสี่ยงจากภัยพิบัติจากธรรมชาติให้ครอบคลุมและช่วยเหลืออย่างครบวงจรและมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกฤตยาวัต เกตุวงศา (2555) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงด้วยวิถีวิทยาของการสร้างทฤษฎีฐานราก : กรณีศึกษาโรงเรียนชุมชนชานา ผลการวิจัยพบว่า การปรับตัวความเข้มแข็งของโรงเรียนชุมชนชานาท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงของสังคมในปัจจุบัน ส่งผลให้ชุมชนที่เกี่ยวข้องเกิดความเข้มแข็งในมิติต่าง ๆ อันแสดงให้เห็นจากมโนทัศน์ที่สะท้อนออกมา 5 ด้าน คือ ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านวัฒนธรรม ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และ ด้านผู้นำ

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี สามารถอภิปรายผลการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ได้ดังต่อไปนี้

5. การนำเสนอรูปแบบการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า

การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและสังคม ให้มีความเป็นอยู่ที่ดี มีสภาพเศรษฐกิจที่ไม่เป็นหนี้สิน และอยู่อย่างพึ่งพาตนเองได้ รวมถึงการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันสำหรับชุมชนและสังคม แนวทางหนึ่งคือการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มาเป็นหลักในการดำรงชีวิต อีกแนวทางหนึ่งคือการส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันของประชาชนในระดับชุมชน หมู่บ้าน ตำบลโดยจัดเวทีเพื่อร่วมกันวิเคราะห์ถึงปัญหา สาเหตุ และแนวทางแก้ไขปัญหา ไปจนถึง การเรียนรู้เพื่อค้นหาทางเลือกในการแก้ปัญหา ทั้งในส่วนที่ครัวเรือนดำเนินการเอง ร่วมกันเป็นกลุ่ม ขอให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมด้วย และที่จะให้ส่วนราชการช่วย ข้อเสนอเหล่านี้จะถูกประมวลขึ้นเป็นแผนชุมชนส่งต่อไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอ และจังหวัดตามลำดับจะส่งผลให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งได้อย่างยั่งยืน

“ชุมชนเข้มแข็ง” ชุมชนที่มีขีดความสามารถในการจัดการปัญหาของตนเองได้ในระดับหนึ่ง ด้วยการมีผู้นำที่มีความสามารถ มีการเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่องบนพื้นฐานวัฒนธรรม ความเชื่อ คุณค่าดั้งเดิม ศาสนา และเศรษฐกิจชุมชนที่พึ่งพาเอื้อต่อกันและกัน โดยแต่ละชุมชนได้ใช้ศักยภาพของตนเองเข้าคลี่คลายและจัดการปัญหาได้ด้วยตนเองภายใต้ความร่วมมือและสนับสนุนจากองค์กรภายนอก โดยมีรูปแบบดังต่อไปนี้

1. การส่งเสริมชุมชนและสังคม การฟื้นฟู การปรับตัว และความมั่นคงยั่งยืน

แนวทางการดำรงอยู่ของชุมชนอย่างพอเพียง โดยต้องเร่งฟื้นฟูให้ชุมชนที่อ่อนแอ ปรับตัวให้สามารถมีการความเข้มแข็งได้ โดยอาศัยการสร้างเสริมความเข้มแข็งของชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้

1) ด้านการฟื้นฟูชุมชน โดยการสร้างแนวร่วมการส่งเสริมและการสร้างความเข้มแข็งจากทุกภาคส่วน และร่วมกันสำรวจ และวิเคราะห์ปัญหาและศักยภาพของชุมชน สร้างความเป็นปึกแผ่นโดยการบูรณาการแผนชีวิต แผนชุมชน และแผนพัฒนาท้องถิ่น รวมไปถึงการพัฒนาศักยภาพแกนนำการเปลี่ยนแปลงในชุมชน ทั้งแกนนำที่เป็นทางการ และแกนนำทางธรรมชาติ (โปรดพิจารณาเพิ่มเติม เข้มเพชร ศรีสมพาน และอภิศักดิ์ ธีระวิสิษฐ์, 2558)

2) ด้านการปรับตัว โดยการเรียนรู้ที่จะแก้ปัญหาในชุมชนอย่างเป็นระบบ มีการวางแผนแบบการมีส่วนร่วม และการสร้างมาตรการทางสังคม หรือข้อตกลงร่วมกันของชุมชน โดยเน้นการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเองที่มีอยู่มาปรับใช้ และ มีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชน สื่อสารกับชุมชนให้รับทราบ

3) ด้านความมั่นคงยั่งยืน มีการประชุมอย่างต่อเนื่อง ทบทวนและเสนอแนวทางการพัฒนาชุมชนของตนเองเพื่อความเข้มแข็ง และความยั่งยืน ประเมินตนเองตลอดเวลา พัฒนาความรู้และสร้างจิตสำนึกแห่งความหวงแหนชุมชนของตนเอง

2. ระบบการสนับสนุน ข้อมูลข่าวสาร ความรู้ และประสบการณ์

การสร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคีเครือข่าย ได้แก่ องค์กรภายในชุมชน องค์กรภายนอกชุมชน และองค์กรเฉพาะกิจ จะมีระบบความรู้ ระบบข้อมูล ประสบการณ์และระบบความสัมพันธ์ในชุมชน เป็นระบบสนับสนุนในการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนได้อย่างเพียงพอและมีประสิทธิภาพ

3. การมีส่วนร่วมขององค์กรภาครัฐ เอกชน ท้องถิ่น ประชาชน ฯลฯ

การมุ่งบูรณาการความร่วมมือ และการมีส่วนร่วมขององค์กรภาคีเครือข่ายทั้งภาครัฐบาล ภาคเอกชน ภาคท้องถิ่น ภาคประชาชน และส่วนที่เกี่ยวข้อง ทั้งภายในและภายนอกชุมชน เพื่อสร้างคุณภาพให้กับชุมชน ทั้งในด้านเทคโนโลยี เศรษฐกิจ ทรัพยากรธรรมชาติ จิตใจ และสังคม เพื่อให้ชุมชนมีความเข้มแข็งอย่างยั่งยืนสามารถพึ่งตนเองได้

4. หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียง คือ พระราชปรัชญาซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาพระราชทานแก่พสกนิกรชาวไทยเพื่อให้สังคมไทยมีชีวิตดำรงอยู่ได้ อย่างมั่นคงและยั่งยืนไม่ว่าเมื่อต้องเผชิญกับวิกฤตการณ์หรือ การเปลี่ยนแปลงใด ๆ บนพื้นฐานวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทยนำมาประยุกต์ใช้

"ความพอเพียง" หมายถึง ความพอประมาณอย่างมีเหตุผล โดยสร้างภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรเพื่อที่จะรองรับการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว กว้างขวาง ทั้งทางด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี โดยอาศัยความรอบรู้ รอบคอบ และความระมัดระวังในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้วางแผนและดำเนินการทุกขั้นตอน ควบคู่ไปกับการสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติทุกระดับให้สำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร ความมีสติปัญญา และความรอบคอบ มีเหตุผล

3 ห่วง คือทางสายกลาง ประกอบไปด้วย ดังนี้

ห่วงที่ 1 คือ พอประมาณ หมายถึงพอประมาณในทุกอย่าง ความพอดีไม่มากหรือน้อยจนเกินไป โดยต้องไม่เบียดเบียนตนเอง หรือผู้อื่นให้เดือดร้อน

ห่วงที่ 2 คือ มีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผลโดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นๆ อย่างรอบคอบ

ห่วงที่ 3 คือ มีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวเอง หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นโดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่างๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล

2 เงื่อนไข ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบไปด้วยดังนี้

เงื่อนไขที่ 1 เงื่อนไขความรู้ คือ มีความรอบรู้เกี่ยวกับ วิชาการต่างๆที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผน และความระมัดระวังในขั้นตอนปฏิบัติ คุณธรรมประกอบด้วย มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

เงื่อนไขที่ 2 เงื่อนไขคุณธรรม คือ มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริตและมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต นั่นคือสรุปขบยอดของ เศรษฐกิจพอเพียง สรุปได้เป็น 3 ห่วง 2 เงื่อนไข

การแปลงปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนำสู่การปฏิบัติ คือ 5 การพึ่งพาตนเอง

การนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้นั้น ชั้นแรก ต้องยึดหลัก "พึ่งตนเอง" คือ พยายามพึ่งตนเองให้ได้ก่อนในแต่ละครอบครัวมีการบริหารจัดการอย่างพอดี ประหยัดไม่ฟุ่มเฟือย สมาชิกในครอบครัวแต่ละคนต้องรู้จักตนเอง เช่น ข้อมูลรายรับ-รายจ่าย ในครอบครัวของตนเอง สามารถรักษาระดับการใช้จ่ายของตนไม่ให้เกินหนี้และรู้จักตั้งศักยภาพในตัวเองในเรื่องของปัจจัยสี่ได้ในระดับหนึ่ง การพัฒนาตนเองให้สามารถ "อยู่ได้อย่างพอเพียง"คือ ดำเนินชีวิตโดยยึดหลักทางสายกลางให้อยู่ได้อย่างสมดุล คือ มีความสุขที่แท้ ไม่ให้รู้สึกขาดแคลนจนต้องเบียดเบียนตนเองหรือดำเนินชีวิตอย่างเกินพอดีจนต้องเบียดเบียนผู้อื่นหรือเบียดเบียนสิ่งแวดล้อมโดย 1) ยึดหลัก พออยู่ พอกิน พอใช้ 2) ยึดความประหยัด ตัดทอนค่าใช้จ่าย ลดความฟุ่มเฟือยในการดำรงชีพ 3) ยึดถือการประกอบอาชีพด้วยความถูกต้องและสุจริต 4) ละเลิกการแก่งแย่งผลประโยชน์และแข่งขันในการค้าขาย ประกอบอาชีพแบบต่อสู้กันอย่างรุนแรง 5) มุ่งเน้นหาข้าวหาปลา ก่อนมุ่งเน้นหาเงินหาทอง 6) ทำมาหากินก่อนทำมาค้าขาย 7) ภูมิปัญญาชาวบ้านและที่ดินทำกิน คือ ทนทางสังคม และ

8) ตั้งสติที่มั่นคง ร่างกายที่แข็งแรงปัญญาที่เฉียบแหลมนำความรู้ ความเข้าใจอย่างลึกซึ้งเพื่อปรับวิถีชีวิตสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

จากแนวพระราชดำริ เศรษฐกิจพอเพียง เป็นแนวทางที่ให้ประชาชนดำเนินตามวิถีแห่งการดำรงชีพที่สมบูรณ์ ศานติสุข โดยมีธรรมะเป็นเครื่องกำกับ และใจตนเป็นที่สำคัญ ซึ่งก็คือ วิถีชีวิตไทย ที่ยึดเส้นทางสายกลางของความพอดี ในหลักของการพึ่งพาตนเอง 5 ประการ คือ

1) ความพอดีด้านจิตใจ: เข้มแข็ง พึ่งตนเองได้ มีจิตสำนึกที่ดี เอื้ออาทร ประณีประนอม คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวม

2) ความพอดีด้านสังคม: มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน สร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน รู้จักผนึกกำลัง และที่สำคัญมีกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดจากฐานรากที่มั่นคงและแข็งแรง

3) ความพอดีด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม: รู้จักใช้และจัดการอย่างฉลาดและรอบคอบ เพื่อให้เกิดความยั่งยืนสูงสุด ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในประเทศ เพื่อพัฒนาประเทศให้มั่นคงเป็นขั้นเป็นตอนไป

4) ความพอดีด้านเทคโนโลยี: รู้จักใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมให้สอดคล้องกับความต้องการและควรพัฒนาเทคโนโลยีจากภูมิปัญญาชาวบ้านของเราเอง และสอดคล้องเป็นประโยชน์ต่อสภาพแวดล้อมของเราเอง

5) ความพอดีด้านเศรษฐกิจ : เพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย ดำรงชีวิตอย่างพอสมควร พออยู่ พอกิน ตามอัตภาพ และฐานะของตนเอง จะเห็นได้ว่าการพัฒนาเริ่มจาก การสร้างพื้นฐาน ความพอกินพอใช้ของประชาชนในชาติเป็นส่วนใหญ่ก่อน แล้วจึงค่อยเสริมสร้างความเจริญและฐานะทางเศรษฐกิจตามลำดับ เพื่อจะได้เกิดสมดุลทางด้านต่าง ๆ หรือ เป็นการดำเนินการไปอย่างเป็นขั้นเป็นตอน จากระดับหนึ่งไปสู่อีกระดับหนึ่ง โดยสร้างความพร้อมทางด้านต่าง ๆ อย่างเหมาะสม ที่ไม่ใช่เป็นการ “ก้าวกระโดด” ที่ต้องใช้ปัจจัยภายนอกต่าง ๆ มาเป็นตัวกระตุ้น เพียงเพื่อให้เกิดความทันกันในช่วงหนึ่ง ซึ่งในที่สุดประชาชนไม่สามารถปรับตัวให้สอดคล้องกับความต้องการและการแข่งขันดังกล่าวได้ ก็เกิดปัญหาตามมา ดังที่ประเทศไทยได้ประสบปัญหาเศรษฐกิจ ซึ่งสอดคล้องกับ สมศักดิ์ คงเที่ยง (2550, หน้า 8) ที่ได้กล่าวว่า เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง การพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความพอเพียง คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่ต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายในการตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้นต้องอาศัยทั้งความรู้และคุณธรรมพื้นฐาน กล่าวได้ว่า ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย 3 ห่วง 2 เงื่อนไข 3 ห่วง ที่อ้างถึงนั้น ประกอบด้วยความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี และยังสอดคล้องกับปรัชญาของพิบูลสงคราม (2551, หน้า 74-75) ได้รวบรวมประมวลและกลั่นกรองจากพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งพระราชทานในวโรกาสต่างๆ รวมทั้งพระราชดำรัสอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง กล่าวถึง เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึง ความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้ต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอนและขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติโดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎีและนักธุรกิจในทุกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคมแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1) การประชาสัมพันธ์และการเผยแพร่รูปแบบการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของจังหวัดสุพรรณบุรี โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐานให้กับภาคส่วนราชการ และเอกชน รวมทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตลอดจนชุมชนได้เรียนรู้และทำความเข้าใจในส่วนผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยแต่ละชุมชนได้รับรู้และนำไปสู่การประยุกต์ใช้ อาจจะทำในรูปแบบเอกสารคู่มือ การอบรม หรือการจัดประชุมสัมมนาเพื่อให้ทุกภาคส่วนได้มีส่วนร่วมในความรับผิดชอบและความสำคัญต่อหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่สร้างเสริมให้ชุมชนและสังคมเข้มแข็ง

2) กำหนดนโยบายการสร้างเสริมความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของจังหวัดสุพรรณบุรี จากผู้นำและผู้มีอำนาจในส่วนกลางลงสู่ส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่นเพื่อเป็นกลไกในการขับเคลื่อนนโยบายไปสู่การปฏิบัติ โดยเริ่มจากผู้นำราชการจังหวัด นายอำเภอ ตลอดจนนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล ผู้นำทางศาสนา ผู้บริหารโรงเรียน ประชาชนชาวบ้าน ชุมชน และสังคม เพื่อสนับสนุนและร่วมมือกันนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามนโยบายที่ได้สร้างขึ้นไปสู่การปฏิบัติอย่างแท้จริงให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

3) มีการตรวจสอบ ควบคุม กำกับ ดูแล และประเมินผล ของทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐและภาคเอกชน รวมถึงชุมชนและสังคม เพื่อเป็นการประเมินผลของการนำนโยบายการสร้างเสริมความเข้มแข็งของชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างเป็นระยะเพื่อนำมาปรับปรุงเป็นแนวทางปฏิบัติให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ชุมชนและสังคมอย่างต่อเนื่อง

4) ภาครัฐและภาคเอกชน รวมถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องเอาใจใส่และให้ความสำคัญเกี่ยวกับการสร้างเสริมความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของจังหวัดสุพรรณบุรี โดยมีแผนแม่บทในการพัฒนาทั้งระยะสั้นและระยะยาวเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนอย่างจริงจัง และมีระบบกลไกในการพัฒนาความร่วมมือ ระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้มีทิศทางในการทำงานร่วมกันและประสานความร่วมมือในด้านต่างๆ ให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่ามากที่สุด

5) ภาคชุมชนควรมีการปรับปรุงกระบวนการทำงานของคนในชุมชนให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม โดยส่งผ่านจิตสำนึกให้สืบทอดส่งต่อสู่รุ่นลูกหลานต่อไปเพื่อเป็นการปลูกฝังให้เกิดจิตสำนึกในการพัฒนารวมทั้งการแก้ไขปัญหาภายในชุมชนตามกระบวนการและรูปแบบการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ความสามัคคี ความเสียสละ ความซื่อสัตย์ เพื่อให้ชุมชนที่ตนเองอาศัยอยู่นั้นเป็นชุมชนที่เข้มแข็งด้วยการพึ่งพาตนเองและการประยุกต์ใช้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และเป็นแหล่งข้อมูลพื้นฐานของชุมชน รวมทั้งศูนย์การศึกษาที่ถ่ายทอดข้อมูลต่างๆ ของชุมชนเข้มแข็งให้กับชุมชนอื่นได้ต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) ภาครัฐและภาคเอกชน รวมถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน ควรมีบทบาทสำคัญต่อการสร้างเสริมความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของจังหวัดสุพรรณบุรี จึงควรมีการศึกษาคุณลักษณะและศักยภาพของผู้นำชุมชนในการส่งเสริมและพัฒนาชุมชนให้เกิดความเข้มแข็งอย่างยั่งยืนต่อไป

2) ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนในด้านที่เป็นสาเหตุที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนเพื่อที่จะได้คำตอบของสาเหตุว่าปัจจัยใดบ้างที่มีผลกระทบต่อ การสร้างเสริมความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมในทางตรงและทางอ้อมต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

บทความฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต (รป.ด.) มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี โดยมุ่งศึกษารูปแบบการสร้างความสำเร็จของชุมชนและสังคมตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี ดุษฎีนิพนธ์นี้สำเร็จด้วยความอนุเคราะห์จาก ดร.ศิริชัย เพชรรักษ์ อาจารย์ที่ปรึกษาหลักวิทยานิพนธ์ รศ. ดร. กาสัก เตชะขันหมาก อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม และคณาจารย์ประจำโครงการหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต (รป.ด.) ที่ได้ให้คำปรึกษาและชี้แนะทางที่เป็นประโยชน์แก่ผู้วิจัย จนกระทั่งดุษฎีนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จเรียบร้อย ผู้วิจัยกราบขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้ด้วยความเคารพยิ่ง

เอกสารอ้างอิง

- กฤตยาวัตติ์ เกตุวงศา ฅกานต์ บัวเผื่อน และ ศิววงศ์ เพชรจุล. (2555). การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงด้วยวิถีวิทยาของการสร้างทฤษฎีฐานราก: กรณีศึกษาโรงเรียนชุมชนชานนา. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง*, 1(1), 12-24.
- โกวิท พวงงาม. (2553). *การปกครองท้องถิ่นไทย: เอกสารตำราหลักประกอบการเรียนการสอนหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต สาขาการปกครองท้องถิ่น วิชาการเมืองการปกครองส่วนท้องถิ่นไทย*. กรุงเทพฯ: เอ็กสเปอร์เน็ท.
- เข้มเพชร ศรีสมพาน และอภิศักดิ์ ธีระวิไลษฐ์. (2558). กระบวนการสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ของกรมมาตรฐานและมาตรฐาน สปป.ลาว. *วารสารการบริหารท้องถิ่น*, 8(2), 12-22.
- ขวัญสรวง อติโพธิ. (2553). ความเคลื่อนไหวในท้องถิ่นฐานะยุทธศาสตร์หลักในการเปลี่ยนแปลง. *วารสารสถาบันวัฒนธรรมและศิลปะ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*, 11(1), 55-58.
- ปรียานุช พิบูลสรารุช. (2551). *คลังหลวงกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โครงการวิจัยเศรษฐกิจพอเพียง*. กรุงเทพฯ: (ม.ป.ท.)
- เพ็ญสิริ จิระเดชากุล. (2550). *อุปบัติการณ์ความเข้มแข็งของชุมชนในสังคมไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- สุรวุฒิ ปัดไธสง นภภรณ์ หะวานนท์ และ ศศิธร ศิริประเสริฐกุล. (2550). *สร้างชุมชนเข้มแข็งบนฐานการผลิตข้าวเพื่อการค้า*, (รายงานวิจัย). กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- สมศักดิ์ คงเที่ยง. (2550). *การบริหารบุคลากรและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์*. ภาควิชาการบริหารการศึกษาและอุดมศึกษา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ศุภวัฒน์ ปภัสสรากาญจน์. (2558). ความเข้มแข็งและศักยภาพขององค์กรชุมชนในจังหวัดสุพรรณบุรี. *วารสารการบริหารท้องถิ่น*, 8(3), 28-45.
- อมรวิชัย นาคทรพรพ และ ปิยะมาศ เม็ดไธสง. (2543). *การศึกษาเกี่ยวกับความเข้มแข็งของชุมชน: กรณีศึกษาชุมชนเพื่อการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียน*. กรุงเทพฯ: ศูนย์วิจัยนโยบายการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Transtated Thai References

- Atipooti, K. (2010). Activity in the local primary strategy for change. *Institute of Culture and Arts Journal, Srinakharinwirot University*, 11(2), 22. (In Thai)
- Gatewongsa, K. Pethjul, S. & Buapaun, P. (2012). Community Strengthening Among the Changes by a Grounded Theory Study: A Case Study of the Farmer Community School. *Lampang Rajabhat University Journal*, 11(1), 55-58. (In Thai)
- Jiradachakun, P. (1997). *Incidence strong sense of community in Thailand*. Bangkok: The Thailand Research Fund. (In Thai)
- Kongtang, S. (1997). *Personal Administration and Human Resource Management*. Department of Education and Higher Education. Ramkhamhaeng University. (In Thai)
- Nakontup, A. & Modthaisong, P. (2000). *Education with a strong sense of community: a case study for. Local curriculum development in schools*. Policy Research Center, Faculty of Education. Chulalongkorn University. (In Thai)
- Padthaisong, S., Havanon, N., & Siriprasertkul, S. (2007). *Build up Community Strength by rice product for Commercial*. (Research Report). The Thailand Research Fund. (In Thai)
- Papassarakan, S. (2015). The Potential and Strength of Community Organization in Suphan Buri Province. *Local Administration Journal*, 8(3), 28-45. (In Thai)
- Pibunsarawut, P. (1998). *Warehouse filled with the philosophy of sufficiency economy*. Research Sufficiency Economy. Bangkok: [n.p]. (In Thai)
- Pongngam, K. (2012). *Local Government in Thailand: Text books of Public Administration, Major Local Administration, College of Local of Administration, Khon Kaen University*. Bangkok: Expernet. (In Thai)
- Srisompan, K. & Dhiravisit, A. (2015). Construction Participatory Process in Strategic Planning of Department of Standards and Metrology, Lao PDR. *Local Administration Journal*, 8(2), 12-22. (In Thai)